

1

2

3

4

5

Våra skatter

Skattesnack **24** | Dags att deklarerera **27** | Så funkar försörjningskvot **34** |

Li Jansson

bransch- och näringspolitisk
chef på Säkerhetsföretagen

”

**Sverige är inte
Italien, men vi
har fått en ökad
problematik som
gör att vi ska
vara oroliga.**

Li Jansson om hur organiserad
kriminalitet breder ut sig i Sverige.

Christian Ekström i samtal om kriminalitet och säkerhet

”Brottsutvecklingen i Sverige är ganska unik”

Kriminalitet kostar företagen i Sverige ungefär 100 miljarder kronor om året. Pengar som annars kunde ha använts till att skapa expansion, innovativ produktutveckling och nya jobb. När Li Jansson, bransch- och näringspolitisk chef på Säkerhetsföretagen, berättar om utvecklingen i Sverige för sina kollegor ute i Europa brukar de se oroad ut och sorlet runt borden tystnar.

Text Thomas Östberg Foto Magnus Liam Karlsson

Det är ingen ljus bild som målas upp när Li Jansson besöker Skattebetalarnas kontor för att prata brottslighet. Li Jansson är bransch- och näringspolitisk chef samt vice vd för Säkerhetsföretagen. Hon sitter dessutom i styrelsen för Confederation of European Security Services (CoESS) och är ordförande i Kommittén för väktarfrågor inom CoESS.

Att kriminalitet och hot förekommer i många branscher är inget nytt, men det har blivit vanligare i Sverige. Italiensk forskning visar att risken att utsättas är extra hög i branscher där det förekommer statligt och offentligt stöd. I ett högskatteland som Sverige är utvecklingen därför inte förvånande.

Li Jansson (LJ): Sverige är inte Italien, men vi har fått en ökad problematik som gör att vi ska vara oroliga. Vill vi komma till rätta med det måste vi ha ett brett perspektiv. Vi kan inte enbart ägna oss åt enskilda brottskategorier. Det handlar inte heller bara om resursförstärkning till polisen. Den är superviktig, men vi måste ha hela rättskedjan med oss och ha hela perspektivet.

Christian Ekström (CE): Finns det likartade problem i många länder eller är Sverige unikt?

LJ: Ser man till brottsutvecklingen är Sverige ganska unikt. När jag berättar i CoESS om hur det har utvecklats i Sverige den senaste tiden så blir det tyst. Man lyssnar och blir ganska oroad över den svenska brottsutvecklingen. Sedan har vi också här mer möjligheter att använda privat säkerhet än i många andra länder.

CE: Vi har haft en dyster utveckling när det kommer till skjutningar och organiserad kriminalitet.

Fakta

Säkerhetsbranschen

Säkerhetsföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation för säkerhetsföretag i Sverige. Medlemsföretagen arbetar med bevakning, parkering, hemlarm och säkerhetsteknik. Sammanlagt har de cirka 19 000 anställda (siffran varierar beroende på hur man avgränsar branschen).

Branschen har haft en stor och snabb tillväxt de senaste åren och omsättningen, som ökar i takt med kriminaliteten, växer årligen med miljardbelopp. I dag omsätter bevakning cirka 11 miljarder kronor, säkerhet 7 miljarder och hemlarm 2 miljarder. Till det kommer parkeringsverksamhet som också omsätter miljardbelopp.

Confederation of European Security Services (CoESS) är en branschorganisation som arbetar för en bättre fungerande säkerhetsmarknad i Europas länder, att den europeiska lagstiftningen hänger med på området och att branschen utvecklas i rätt riktning.

(Källa: Li Jansson, Säkerhetsföretagen)

Är det den trenden som avspeglas i att din bransch växer eller finns det andra faktorer?

LJ: Det finns flera olika faktorer. Och generellt ökar säkerhetsbehoven på företagen. Det är också en trend. Men bortsett från trenderna som finns i alla länder, så har Sverige haft en brottsutveckling som varit påtaglig i alla delar. Med ordningsstörningar på allmänna platser och vardagsbrottslighet med mindre brott som i upprepad mängd blir problematisk för ett samhälle. Men vi har också haft en tillväxt i organiserad brottslighet, där man från många håll de senaste tio åren har varnat för att den här brottsligheten håller på att drabba Sverige på ett allt allvarligare sätt. Det har gjort att efterfrågan på säkerhet har ökat dramatiskt, som ett komplement till polisen. Här ska dock sägas att säkerhetsbranschen aldrig kan ersätta polisen. Svensk polis är oerhört viktig och även vi vill att polisen ska växa och få mer resurser så att staten kan utföra sina uppgifter. Men i takt med att man inte byggt ut Polismyndigheten växer naturligtvis andra alternativ som komplement.

CE: Jag misstänker att det framför allt är företag som använder den här typen av tjänster. Hur stor del av marknaden är privat?

LJ: Privatpersoner som köper hemlarm kanske utgör fem procent av marknaden. Bevakningsdelen där företag köper är ungefär 85 procent av marknaden. Resterande tio procent köps via offentlig upphandling. Ett exempel är här i Stockholm där man upphandlat nästan 170 ordningsvakter som patrullerar allmänna platser.

CE: Vilken typ av brott är det som eskalerar i dag?

LJ: I Brås nationella trygghetsundersökning verkar alla brottskategorier öka. Det gäller företagare som drabbas av stölder och snatterier, men även hot och våld som omsätts i olika typer av våldsbrott. Vi ser en ökning i brott på allmänna platser med bland annat våldsbrott, men också vad gäller den organiserade brottslighetens roll. Det senare kan handla om infiltration och varaktighet med etablering i näringslivet på lång sikt och det är svårare att ta på. Sverige har gått från att ha varit ett av de länder som hade lägst kostnad för att hantera organiserad brottslighet som en del av konkurrensen till att sjunka kraftigt på den europeiska jäm-

”Att utsättas för osund konkurrens från kriminella kan påverka företags vilja att bedriva verksamhet.”

När Li Jansson, bransch- och näringslivspolitisk chef på Säkerhetsföretagen pratar om brottsituationen i Sverige är det inte någon ljus bild som målas upp.

Om fem, sex år borde man med relativt enkla medel kunna hantera brott på allmänna platser som rån, stölder och snatterier.

förelsen. Finland hade lägst kostnader och lägst andel problem. Vi måste ha flera tankar i huvudet samtidigt för att det finns olika sorters brott som har ökat. Och olika sätt att mäta. Anmälda brott fångar inte alltid den faktiska utvecklingen. Av skadegörelsebrott anmäls bara två procent, men vi ser en brottsutveckling även där och som det går att köpa tjänster för att åtgärda.

CE: Några branscher som är särskilt utsatta?

LJ: Det förekommer överallt, men till exempel har handeln länge varit utsatt. Både vad gäller grova stölder och snatterier, men också våldsbrott i köpcenter där skjutningar plötsligt blir en del av vardagen. Kanske först i utsatta områden, men sedan också i helt vanliga mellansvenska städer. Det finns en eskalering i vad man utsätts för som bransch. Branscher som inte tidigare varit utsatta har på senare tid drabbats av hot, bedrägerier och andra problem, som personal som är rädd för att gå hem från jobbet. Arbetslivskriminaliteten har också en annan dimension. Att utsättas för osund konkurrens från kriminella kan påverka företags vilja att bedriva verksamhet.

En helt vanlig företagare kan över en natt få en hotbild att kämpa emot.

CE: Hur mycket kostar den här kriminaliteten?

LJ: Svensk Näringsliv har beräknat att kriminalitet som drabbar företag kostar över 100 miljarder årligen. Och det är ju pengar man hade kunnat göra mycket bättre saker för än att behöva åtgärda problem av den här typen.

CE: Jag gillar att tala om det här problemet som en dold skatt. Vi betalar i Sverige bland de högsta skatterna i världen. I vissa fall fallerar kärnan i det offentliga service till medborgarna, som skyddet mot kriminalitet, och vi får betala en gång till. Är det ett resonemang som även ni använder?

LJ: Ja, i Italien finns väldigt mycket forskning om vad som händer när kriminaliteten ökar. Där har man i flera studier börjat definiera kostnaden för att hantera brottslighet som en skatt. För att den lägger sig på entreprenörskap som en skatt. Den får ungefär samma effekter som en skatt: tillväxten blir lägre, man investerar inte lika mycket och den urholkar viktiga institutioner. Den är både tillväxthäm-

mande och gör att den starka rättsstat som krävs för företagande inte fungerar lika bra som den skulle ha gjort annars. I ett land med ett högt skattetryck kan en sådan utveckling drabba alla. I Sverige pratar vi antingen om rättsväsendet eller om skatter, men de hänger också ihop. I USA och andra länder i Europa har man skatteavdrag för investeringar i säkerhet. Jag tror att Sverige står inför en resa där kostnaderna blir så höga att man måste diskutera vem som ska göra vad och vilka fler redskap vi har vid sidan av rättsväsendet som hjälper till med att de facto vara brottsbekämpande.

CE: Vi hoppas att vi kommer till rätta med de här problemen på några års sikt. Men finns det fler saker ni skulle kunna hjälpa till med under en övergångsperiod?

LJ: Ja, även vid svåra situationer kan det ibland räcka med enkla åtgärder. Närvaro av teknik och ordningsvakter eller väktare kan göra stor skillnad. Vi jobbar också intensivt med att öka samverkan mellan den privata säkerheten och polismyndigheten. Där är det oerhört viktigt att det lokala näringslivet är engagerat. Rinkeby tunnelbanestation är ett exempel på att en sådan samverkan kan lyckas. Ur ett skatteperspektiv har vi diskuterat om man inte kan införa ett bättre avdrag för trygghetsrut. I dag får du inte anlita auktoriserade bevakningsföretag, vilket vi ställer oss frågande till. Andra länder har den typen av avdrag och det kanske också vore möjligt att införa i Sverige.

CE: För om man ser det här som en dold skatt finns det en risk att bara de som har råd kan skydda sig. Ur ett demokratiskt perspektiv är det ju problematiskt. Alla bör kunna förvänta sig att polisen tar hand om brottslingar. Inte bara de som kan betala en extra gång ska få skydd. Märker ni att det finns ett ökat gehör i debatten för era ståndpunkter?

LJ: Jo, det har absolut hänt en del de senaste 15 åren. Man har accepterat att vi finns och är intresserad av att göra saker. Men jag önskar att vi skulle diskutera mer hur man kan jobba brottsförebyggande ur fler perspektiv. Vi tycker

också att rättsväsendet ska stärkas, men det är viktigt att lägga till de andra dimensionerna kopplat till att det faktiskt är en skatt och en kostnad och vad det gör med samhället. Om vi ska klara det här måste vi vända på alla stenar.

CE: Det är väldigt viktigt att räkna på vad den här typen av problem kostar samhället. Men att någon känner sig otrygg eller rädd kanske inte går att sätta en prislapp på. Problemet är mer än bara ekonomiskt. Det handlar om tilltron till hela samhället. Men i väntan på fler poliser, vad saknar ni för reformer och åtgärder?

LJ: En modern ordningsvaktslag som är viktig för att lösa de problem som kommunerna har pekat på. Den vi har i dag är 40 år gammal och det är i sig helt orimligt. Vi vill också att man jobbar mer evidensbaserat och blir bättre på forskning för att ta reda på vad som fungerar. De utvärderingar som finns visar att det finns en tydlig effekt när man jobbar med teknik och privat säkerhet, men där behöver vi lära oss mer.

CE: Kommer gången att knäckas eller är det här det nya normaltilståndet?

LJ: Där har jag två svar som delvis pekar i olika riktning. Om fem, sex år borde man med relativt enkla medel, bättre samarbetsformer och en förstärkning av rättsväsendet kunna hantera brott på allmänna platser som rån, stölder och snatterier. Den andra delen med organiserad brottslighet har vi inte haft tidigare på det här sättet. Och om det var något vi lärde oss på 1990-talet så var det att den organiserade brottsligheten inte dog. Redan då var den större i Sverige än i andra länder. Den blev kvar och sedan har det tillkommit andra typer av nätverk. Det finns ungefär 15 000 individer som är med i maffia, mc-gång eller någon annan typ av nätverk eller gatugång. Maffia och mc-gång är redan involverade i företagande, andra grupper är ett stort problem på gator och torg. Där känner jag mig inte lika säker på att vi är rustade för att möta problematiken. Och där måste vi samarbeta på helt nya sätt. Polisen måste arbeta tillsammans med näringslivet på ett helt nytt sätt och vi måste ställa rätt frågor om vilka reformer som behövs. Det är många bra reformer på väg. Men den delen kommer att ta mycket längre tid att åtgärda och den gör mig mycket mer orolig.